

ประเทศไทยกับการพัฒนากฎหมายพาณิชย์

Thailand and the Development of Commercial Law

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุมพิตา เรืองวิชาธร*

Assistant Professor Dr. Jumpita Ruangvichathorn

วันที่ได้รับบทความ 3 มีนาคม 2567; วันแก้ไขบทความ 7 พฤษภาคม 2567; วันตอบรับตีพิมพ์ 30 พฤษภาคม 2567

บทคัดย่อ

ประเทศไทยประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ป.พ.พ.) บรรพ 3 ว่าด้วย 'เอกเทศสัญญา' ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2467 ต่อมาได้รับการตรวจชำระและประกาศใช้ใหม่ในปี พ.ศ. 2471 ซึ่งขณะนั้นประเทศไทยยังคงเป็นสังคมเกษตรกรรม บทบัญญัติเรื่องซื้อขายจึงมุ่งใช้บังคับกับการซื้อขายทางแพ่งเป็นหลัก ดังปรากฏในบทบัญญัติของมาตรา 456 วรรคสองและวรรคสาม ที่กำหนดไว้โดยรวมเกี่ยวกับหลักฐานในการทำสัญญาซื้อขายว่า สัญญาซื้อขายสังหาริมทรัพย์ ซึ่งตกลงกันมีราคาห้าร้อยบาท (ปัจจุบันสองหมื่นบาท¹) หรือกว่านั้นขึ้นไป ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายผู้ต้องรับผิด หรือได้มีการวางประจำไว้ หรือชำระหนี้บางส่วนแล้ว จึงจะฟ้องร้องบังคับคดีได้ ดังนั้น เมื่อเป็นกรณีของการซื้อขายสินค้าที่ผู้ซื้อผู้ขายไม่ได้อยู่ต่อหน้ากัน เช่นในกรณีของการซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศ โดยผู้ซื้อหรือผู้ขายฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ได้อยู่ในประเทศไทย หรือการซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ โดยผู้ซื้อและผู้ขายที่แม้จะอยู่ในประเทศไทยด้วยกันแต่อาจอยู่ในที่ที่ห่างไกลกัน จึงเกิดปัญหาเกี่ยวกับหลักฐานในการทำสัญญาซื้อขายตามบทบัญญัติของ ป.พ.พ. มาตรา 456 วรรคสองและวรรคสามดังกล่าวข้างต้น กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2537 มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3046/2537 และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3651/2537 อันเป็นรู้จักกันโดยทั่วไปในชื่อ 'ฎีกาข้าวหนึ่ง' ซึ่งเกี่ยวข้องกับสัญญาซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศ ที่ได้จุดประกายให้สังคมไทย

* อาจารย์ประจำ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม (น.บ., น.ม. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, Ph.D. University of Exeter, UK)

¹ แก้ไขโดย พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2548 มาตรา 3

ตระหนักว่ากฎหมายซื้อขายของเรา ไม่สอดคล้องกับสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจาก กฎหมายซื้อขายต้องมีบทบัญญัติที่สามารถรองรับการซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศ และการซื้อขายทางพาณิชย์ อันมีลักษณะเฉพาะ² แตกต่างไปจากการซื้อขายทางแพ่งเพื่อใช้สอยในครัวเรือนมิใช่เพื่อการค้าด้วย

บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นว่าการที่ประเทศไทยไม่ได้แยกตรากฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไว้เป็นต่างหากจากกัน อาจเป็นการทำให้กฎหมายประเภทใดประเภทหนึ่ง หรือทั้งสองประเภทนี้ อันหมายถึง กฎหมายแพ่งและกฎหมายพาณิชย์ ไม่ได้ถูกใช้ ดีความ และพัฒนาภายใต้บทบัญญัติที่ถูกต้องและเหมาะสม จากตัวอย่างในฎีกาข้างหนึ่ง ดังนั้น การพัฒนาหลักกฎหมายพาณิชย์อันเป็นหลักกฎหมายที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม ควรได้รับการดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่องต่อไป

คำสำคัญ: ซื้อขายทางแพ่ง ซื้อขายทางพาณิชย์ ซื้อขายระหว่างประเทศ

---

² รวมทั้ง ‘หลักสุจริต’ กล่าวคือ “เนื่องจากกฎหมายแพ่งและกฎหมายพาณิชย์มีที่มา พื้นฐานและลักษณะที่แตกต่างกัน ... กฎหมายพาณิชย์ใช้กับผู้ประกอบธุรกิจการค้าซึ่งมีความรู้ ประสบการณ์ ... สัญญาทางพาณิชย์ของผู้ประกอบธุรกิจการค้ามีธรรมเนียมปฏิบัติและจารีตประเพณีทางการค้าเป็นพิเศษแตกต่างจากสัญญาทางแพ่ง ...”. อ้างถึงใน ญัฐพงศ์ โปษะบุตร, ‘การพัฒนากฎหมายซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศของไทย’ (2549) วารสารพี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย อัสสัมชัญ 51, 51-70.

Abstract

Chapter III of the Thai Civil and Commercial Code (TCC), ‘Specific Contract’, was first enforced in 1924, and later revised and reinforced again in 1928. At that time, Thailand was merely an agriculture state whereby the sale provisions provided under the TCC were of a civil (or non-commercial) nature rather than a commercial one. This is illustrated in Section 456, Subsections 2 and 3, which collectively states that “a contract of sale of movable property where the agreed upon price is 500 Thai Baht (THB) or more (this was amended in 1992 to the current 20,000 THB) is not enforceable unless (1) there is written evidence signed by the liable party, or (2) a deposit is given, or (3) there is part performance.” Therefore, problems regarding proof or evidence of whether a contract was made under the provisions of Section 456 and Subsections 2 and 3 can potentially arise in the case of sales between parties who have different places of business, either internationally outside Thailand, or even domestically within Thailand. This concern was later revealed in two Supreme Court Judgments in 1994 (No.3046 and No. 3651), widely known as ‘Dhika Khao Nung’. The application of Section 456 and its Subsections 2 and 3 to international sales contracts under these two cases was very controversial and subject to vast criticism, which led to calls for Thai sales laws to be developed to conform with the country’s changing society and economy. That means that sales law must also be able to apply to commercial and international sales which, as mentioned, are distinct in nature from non-commercial sales.

This Article thus aims to demonstrate that Thailand’s initial failure to separate the TCC into two codes, a civil/non-commercial one and a commercial one, might have led to inappropriate and incorrect application and development

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุมพิตา เรืองวิฑาร
Assistant Professor Dr. Jumpita Ruangvichathorn

of civil/non-commercial law principles, commercial law principles, or both, as apparently exemplified by the two Supreme Court judgments. The development of commercial law principles crucial in driving the country's overall economy should thus receive serious consideration and continuous support.

Keywords: Non-Commercial Sales, Commercial Sales, International Sales

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กองพัฒนาระบบการบังคับคดีและประเมินราคาทรัพย์สิน กระทรวงยุติธรรม, สรุปการประชุมรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสัญญาซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศและการมีกฎหมายว่าด้วยสัญญาซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศ โรงแรม มิราเคิลแกรนด์ กรุงเทพมหานคร (28 กุมภาพันธ์ 2563).
- กำชัย จงจักรพันธ์, 'ข้อสังเกตคำพิพากษาศาลฎีกาคดีสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ' (2543) 2 ตุลาคม 55.
- จรัญ ภัคดีธนากุล, 'แนวทางพัฒนากฎหมายพาณิชย์ในประเทศไทย' (2548) วารสารกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ 348.
- ชินสุมน รัตนจันทร์ และคณะ, 'การตั้งข้อสงวนของ CISG' (รายงานผลการวิจัยเสนอต่อสำนักงานกฤษฎีกา 2549).
- ณัฐพงศ์ โปษกะบุตร, 'การพัฒนากฎหมายซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศของไทย' (2549) วารสารรพี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ 51.
- เปรมิกา วิวัฒน์พงศ์พันธ์, 'ผลกระทบของนิติกรรมและสัญญาอันเนื่องมาจากการไม่แยกกฎหมายแพ่งออกจากกฎหมายพาณิชย์' (สารนิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี 2550).
- ไผทชิต เอกจริยากร, 'การแยกคดีแพ่งออกจากคดีพาณิชย์' (2550) 3 ตุลาคม 84.
- พฤกษา เครือแสง, 'แนวทางการปฏิรูปประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไทยสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน' (2557) 1 วารสารสำนักผู้ตรวจการแผ่นดิน 89.
- มุนินทร์ พงศาปาน, *ระบบกฎหมายซีวิลลอว์: จากกฎหมายสิบสองโต๊ะสู่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์* (วิญญูชน 2564).

ประเทศไทยกับการพัฒนากฎหมายพาณิชย์
Thailand and the Development of Commercial Law

เมธี ศรีอนุสรณ์, 'เริ่มต้นแยกกฎหมายพาณิชย์ออกจากกฎหมายแพ่ง' ใน รายงานพิเศษโดยการนำเสนอร่างรายงานผลการศึกษาเรื่อง 'แนวทางในการปรับปรุงระบบกฎหมายพาณิชย์และกฎหมายวิธีพิจารณาคดีพาณิชย์' ของคณะกรรมการจัดทำข้อเสนอการแยกคดีพาณิชย์ออกจากคดีแพ่ง (2548) 4 วารสารข่าวกฎหมายใหม่ 2.

ภาษาอังกฤษ

Hiroo Sono and others, *Contract Law in Japan* (Wolters Kluwer 2019).